02/12/2023

Ο Άγιος Νεκτάριος και η “τεθραυσμένη” χείρ του Εσταυρωμένου – Του Μητροπολίτη Σουηδίας Κλεόπα

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου

Στις 12 Νοεμβρίου 2023, ηξιώθην να λειτουργήσω στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου της παλαιάς Ριζαρείου, έναντι του ξενοδοχείου Χίλτον. Αισθάνθηκα μεγάλη συγκίνηση όταν έψαλα το “Κύριε, Κύριε, επίβλεψον εξ ουρανού και είδε”, στο ίδιο ακριβώς σημείο όπου το έψαλε ο προστάτης μου άγιος και πρώην σχολάρχης Άγιος Νεκτάριος

Πενταπόλεως.

Στις πρωτοβουλίες του αγίου ως σχολάρχου της **Εκκλησιαστικής Ριζαρείου Σχολής** (1894-1908), συμπεριλαμβάνεται η εκ βάθρων ανέγερσις του νέου ναού της σχολής, τα εγκαίνια του οποίου ετελέσθησαν στις 25 Μαρτίου 1898, από τον ίδιο τον άγιο, παρουσία επισήμων προσώπων και πλήθους χριστιανών της πρωτευούσης και των περιχώρων. Ο ναός ονομάσθη προς τιμήν του αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, το όνομα του οποίου έφερε ο εις εκ των ιδρυτών της σχολής, ο Γεώργιος Ραδιόνωφ Ριζάρης.

Ο σχολάρχης εμερίμνησε για τον διορισμό πνευματικού και δευτέρου εφημερίου, μιας και τα καθήκοντα του εφημερίου είχον ανατεθεί στον Οικονόμο της σχολής.

Στην από 22ας Οκτωβρίου 1895 επιστολή του προς το διοικητικό συμβούλιο, ο άγιος ανεφέρθη στην “εν τω ναώ της σχολής Ιεροδιακονικήν υπηρεσίαν” και επρότεινε ως καταλληλότερο πρόσωπο, να αναλάβει τα εν λόγω καθήκοντα “τον τέως υπότροφον της Ριζαρείου περιουσίας ήδη δε εξωτερικόν Αμβρόσιον Δήμου” και ως διαδόχους του τον “Ιεροδιάκονον Δ. Γιαννόπουλον εκ Ραιδεστού της Θράκης”, τον διάκονο Παρίση Νικ. Μέμο “εκ της επαρχίας Δημητριάδος,” τον ιεροδιάκονο Ιερόθεο Σακελλαρίου, τον “Ιερολογιώτατον Καλλίνικον Κρεατσούλην”, τον Κυπριανό Καζαντζή, τον Νεόφυτο Μοσχόπουλο, τον “Ιεροδιάκονον Στέφανον Λαυριώτην, μαθητήν της Πέμπτης τάξεως της καθ’ ημάς σχολής, εν τω αγιωνύμω Όρει προχειρισθέντα εις Ιεροδιάκονον” και τον εξ Αμαρουσίου Αντώνιο Γαρδέλη.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έδειξε ο άγιος Νεκτάριος για την αγιογράφηση του νέου

ναού της σχολής, αναθέτοντας την ιστόρηση των εικόνων του ναού στην αδελφότητα “των εν τω Αγιωνύμω Όρει αδελφών Ιωσαφαίων ζωγράφων”.

Επί διευθύνσεως αγίου Νεκταρίου, επραγματοποιήθη η προμήθεια καθισμάτων για τους δύο χορούς των ιεροψαλτών, η κατασκευή δύο κλιμάκων, “ων η ετέρα να χρησιμοποιήται διά τον καθαρισμόν του τρούλλου”, η τοποθέτησις θερμάστρας στον ναό, “προς αποτροπήν των εκ της υγρασίας και της ψύξεως δεινών του Εκκλησιάσματος” και “προς αποφυγήν παντός κρυολογήματος, όπερ ενδέχεται να προσβάλη των μαθητών τινα ή εκ του λοιπού εκκλησιάσματος τινα διά την του ψύχους δριμύτητα”, η κάλυψις του δαπέδου του ναού με σανίδωμα και τάπητα, “προς αποτροπήν των εκ του ψύχους συνεπειών”, η τοποθέτησις αεριστήρων, “εν τω ναώ διά την συρροήν πολυπληθούς εκκλησιάσματος”, “ουχί μόνον επί των του θόλου παραθύρων, αλλά και αλλαχού”, η κατασκευή νάρθηκος, “εν είδει κουβουκλίου, εν ω να τοποθετηθή το παγκάριον”, η στρώσις με πλάκες στον πρόναο, η αναστύλωσις και ενεργοποίησις των φανών φωταερίου “εν τω προς νότον αυτής ημιτολοειδή χώρω φωτιζομένη διά φωταερίου υπό φανού στυλοβάτου”, η ιστόρησις των φορητών εικόνων “των σεπτών παθών του Κυρίου ημών Ι. Χρ.”, “και άλλων Δεσποτικών εορτών”, καθώς και “του Μεγαλομάρτυρος Αγίου Γεωργίου διά το Προσκυνητάριον”, η αγορά πολυελαίου, η κατασκευή ιερατικών στολών και “στιχαρίων τεσσάρων διά τους λαμπαδούχους.”

Στον νέο ναό της Ριζαρείου, ο **μητροπολίτης Πενταπόλεως** εόρταζε τα **ονομαστήριά** του και ετέλει την “επί τη επετείω του Ευαγγελισμού εθνικήν τελετήν”, “την επέτειον εορτήν του Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου μετ’ αρτοκλασίας”, “το μνημόσυνον των αοιδίμων Αυτής Ιδρυτών”, “το επέτειον μνημόσυνον των αοιδίμων αυτής Ευεργετών”, την “Αρχιερατικήν λειτουργίαν εις μνήμην Μάρκου του Ευγενικού κατά την διαθήκην του αειμνήστου Νικηφόρου Καλογερά”, τον αγιασμό επί τη ενάρξει των μαθημάτων εκάστου σχολικού έτους, όπου έψαλον, όπως και σε κάθε ακολουθία, οι ιεροσπουδαστές της σχολής, σχηματίζοντες δύο χορούς, τα μνημόσυνα των αειμνήστων συμβούλων της σχολής, και τις χειροτονίες αποφοίτων της σχολής, με σκοπό να μυήσει τους μαθητές στα ιερά μυστήρια και τον τελετουργικό πλούτο της Εκκλησίας και να τους ενθαρρύνει στο να ιερωθούν και οι ίδιοι, όποτε θα τους καλούσε ο Κύριος, να αναλάβουν το της ιερωσύνης υπούργημα.

Η αλληλογραφία της εποχής εκείνης περιελάμβανε τα ονόματα των χειροτονηθέντων υπό του αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως στο ναό της Ριζαρείου: **α**) στις 20 Σεπτεμβρίου 1894, ο “Ιεροδιάκονος Αμβρόσιος Δήμου εκ της εν Χίω Μονής “των Αγίων Πατέρων” καταγόμενος εκ της εν τη επαρχία Καρυστίας του Νομού Ευβοίας κώμης Μελετιάνου” “προχειρισθείς Αναγνώστης και Υποδιάκονος”

και διάκονος στις 3 Σεπτεμβρίου 1895, **β**) στις 7 Δεκεμβρίου 1894, ιεροδιάκονος "ο εξ Ιωαννίνων Χριστόδουλος Γουλίδης μαθητής της καθ' ημάς σχολής και υπότροφος του κληροδοτήματος Χριστοδ. Ευθυμίου τη συναινέσει του Μητροπολίτου Ιωαννίνων κ. Γρηγορίου και τη κανονική αδεία του Μητροπολίτου Αθηνών κ. Γερμανού", μετονομασθείς Χρύσανθος, **γ**) στις 7 Σεπτεμβρίου 1896, ο Ιεροδιάκονος Νεκτάριος Λ. Καπετανάκος, μοναχός της εν Καλαβρία (του Πόρου) Ιεράς Μονής "η Ζωοδόχος Πηγή", **δ)** στις 29 Ιουνίου 1899, ιεροδιάκονος, "ο εκ των μαθητών της σχολής και υπότροφος του Κρεατσουλείου κληροδοτήματος, Μέλος δε της εν Χίω Νεαμονιτικής Αδελφότητος, Ιωάννης Εμμ. Ανδρεάδης", "μετονομασθείς Ιωακείμ", **ε**) στις 29 Ιουνίου 1901, διάκονος "ο εκ των απολυθέντων μαθητών Ανάργυρος Κρεατσούλης εκ Χίου", **στ**) στις 14 Οκτωβρίου 1901, διάκονος "ο άλλοτε μαθητής της καθ' ημάς σχολής ήδη δε φοιτητής της Θεολογικής σχολής του Εθνικού Πανεπιστημίου Κωνσταντίνος Καζαντζής εξ Ιωαννίνων καταγόμενος μετά προηγουμένην έγκρισιν των Α. Α. Σεβασμιοτήτων, του Μητροπολίτου Ιωαννίνων Γρηγορίου και του πρώην Μητροπολίτου Αθηνών Προκοπίου", "μετονομασθείς Κυπριανός", "προς αξιόζηλον παραδειγματισμόν των εν τη σχολή συναδέλφων αυτού", **ζ**) την 1η Μαρτίου 1903 διάκονος και την 2α Μαρτίου 1903 πρεσβύτερος ο Κεφαλλήν καθηγητής "των Ιερών μαθημάτων" Ζήσιμος Τυπάλδος, **η**) στις 21 Νοεμβρίου 1905, διάκονος ο Ιωάννης Θεολόγος Παρασκευαίδης, αδελφός "της εν Πάτμω Ιεράς Σταυροπηγιακής Μονής του αγίου Ιωάννου του Θεολόγου", "τη αιτήσει της Αυτού Θειοτάτης Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ΄ τη υπ' αριθμόν 6759 και υπό ημερομηνίαν 4ην Νοεμβρίου ε. έτους προς την σεβαστήν Ιεράν Σύνοδον της Εκκλησίας της Ελλάδος", **θ**) στις 5 Οκτωβρίου 1906, διάκονος ο "εξ Ωρωπού" Παναγιώτης Αλεξάνδρου, **ι**) στις 27 Οκτωβρίου 1906, ο Νικόλαος Μυλωνάς "εις Διάκονον και Πρεσβύτερον", ο δε ιερεύς Ηλίας Δ. Χλεχλές, εκ Τριπόλεως, εφημέριος του ιερού ναού της αγίας Βαρβάρας προεχειρήσθη πνευματικός "εις το της πνευματικής πατρότητος λειτούργημα", κατ' αίτησιν του μητροπολίτου Αθηνών Θεοκλήτου Μηνοπούλου.

Εκ της από 18ης Ιανουαρίου 1901 επιστολής του σχολάρχου αρχιερέως προς το διοικητικό συμβούλιο της Ριζαρείου πληροφορούμεθα περί "της εκδόσεως εισιτηρίων διά τον της σχολής ναόν", "ένεκα της συρροής πολλού εκκλησιάσματος", εις σημείον ώστε να "αναγκάζονται να αποχωρώσιν εκ του ναού ουχί μόνον οι μαθηταί της σχολής, μη υπολειπομένου χώρου εν τοις Χοροίς, αλλά και αι οικογένειαι των κ.κ. Συμβούλων και των κ. Καθηγητών, ως και των μείζονα οικειότητα προς την σχολήν κεκτημένων."

Αξιοθαύμαστο είναι όντως το ενδιαφέρον που έδειξε ο άγιος για την συντήρηση των ιερών κειμηλίων και αντικειμένων του ναού της Ριζαρείου, ιδία δε για την

επιδιόρθωση του Εσταυρωμένου του ιερού βήματος, όστις υπέστη ζημία, εξαιτίας της πολυετούς χρήσεώς του και “η ετέρα των χειρών αυτού είναι τεθραυσμένη”. Ο άγιος παρεκάλεσε το διοικητικό συμβούλιο, όπως προβεί στην επισκευή του, δια των ακόλουθων δύο επιστολών του:

“Αριθ. 731. Διοικ. Συμβούλιον. Επειδή η κατάστασις του εσταυρωμένου δεν είναι καλή και ευάρεστος ένεκα της πολυκαιρίας και η ετέρα των χειρών αυτού είναι τεθραυσμένη, παρακαλούμεν να ληφθή εγκαίρως πρόνοια προς αντικατάστασιν δι’ άλλου ανταποκρινομένου εις την ευπρέπειαν του ναού. Η αυτή ευπρέπεια απαιτεί και την προμήθειαν πολυελαίου ανταξίου προς την Εκκλησίαν, διότι ο υπάρχων δεν ανταποκρίνεται και δέον να καταλάβη την δευτερεύουσαν θέσιν. Αθήναι 20 Μαρτίου 1899. Ο Διευθυντής”

(Βιβλίον Αλληλογραφίας δεύτερον, σελ.193.)

“Αριθ. 978. Διοικητ. Συμβούλιον. Ο ναός της καθ’ ημάς σχολής πολλάς τας ελλείψεις έχει. Τούτων και άμεσον την θεραπείαν επιζητούσα είναι η κατάστασις του Εσταυρωμένου, ον δέον εγκαίρως να αντικαταστήσωμεν δι’ ετέρου, διότι δεν είναι καλή ουδέ ευάρεστος ένεκα της πολυκαιρίας και διότι η ετέρα των χειρών αυτού τυγχάνει τεθραυσμένη, όπερ αντίκειται εις την προσήκουσαν ευπρέπειαν. Αθήναι 24 Φεβρουαρ. 1901. Ο Διευθυντής”

(Βιβλίον Αλληλογραφίας δεύτερον, σελ. 266.)

Τις **επιστολές** αυτές θυμήθηκα, όταν λειτούργησα στην παλαιά Ριζάρειο, εστιάζοντας το βλέμμα μου προσευχητικώς στον παλαιό Εσταυρωμένο, όπισθεν της Αγίας Τραπέζης. Προσκύνησα τον Εσταυρωμένο, “τον την χείρα έχοντα τεθραυσμένη”, και επικαλέσθην τις μεσιτείες του προστάτου και ευεργέτου μου αγίου στην περαιτέρω διακονία μου στην Σκανδιναυία.

Στην περίπτωση όμως του τότε Σταυρού ευλογίας της σχολής, όπως πληροφορούμεθα από το ακόλουθο απόσπασμα της πτυχιακής εργασίας του Αιδεσιμ. Πρωτοπρεσβυτέρου κ. Μιχαήλ Σησαμάκη στην Θεολογική Σχολή Αθηνών, ο άγιος είχε διαφορετική, θεολογική προσέγγιση:

“Τα στοιχεία που ακολουθούν προσεφέρθησαν από τον αιδ. π. Ηλία Καραμπίνα, εφημέριο της παλαιάς Ριζαρείου. Κατά φθινόπωρον του 1968, εις μίαν από τας συναντήσεις μου με τον αείμνηστο μητροπολίτην Δρυινουπόλεως Χριστοφόρον και λόγου γενομένου διά την Ριζάρειον Σχολήν, εις την οποίαν εφοίτησε και δη μαθητεύσας υπό την διεύθυνσιν του αγίου Νεκταρίου, με παρεκάλεσε να ερευνήσωμε μαζί τας ιματιοθήκας του ναού, διότι επιθυμία του ήτο να γνωρίσει

ο,τι ήταν σχετικό με τον άγιο. Εν τη προόδω της ερεύνης, εγνώρισε ένα μικρό και απλό πετραχήλι, το οποίο μάλιστα εχαρακτήρισε «το περιβόητο πετραχήλι», διότι το είχε πάντα μαζί του και το χρησιμοποιούσε εις κάθε περίπτωση, όταν ευλογούσε την τράπεζαν, όταν εξομολογούσε ή όταν εκτάκτως έκρινε ότι πρέπει να δώσει κάποια ευχή. Το προσκύνησε, έκοψε δύο κρόσια για ευλογία και συγκινημένος εζήτησε να ιδεί και να προσκυνήσει ένα αντιμήνσιον καθαγιασμένον από τον ίδιον τον άγιο και το κείμενο, ιδιοχείρως, έχει: «Καθηγιάσθη υπ' εμού του Νεκταρίου Κεφαλά Μητροπολίτου Πενταπόλεως εις τα εγκαίνεια του Ιερού (δυσανάγνωστη γραφή) ο Πενταπόλεως Νεκτάριος».

Επίσης, μου διηγήθη την ιστορίαν ενός σταυρού ευλογίας που άφησε εις τον ναόν με το εξής διακριτικόν: το σώμα του Εσταυρωμένου έχει κομμένα τα χέρια. Κατά την πολυετή χρήσιν εφθάρη το μέταλλον. Όταν του λέγαμε να τον φτιάξει, προέβαλε λόγους οικονομικούς.

-Έχουν άλλα προτεραιότητα, ο Κύριος έχει υπομονή και περιμένει. Εξάλλου εμείς οι άνθρωποι επήραμε τη ζωή του, στα χέρια θα μείνωμε;"

Διαβάστε ακόμη:

Ο Μητροπολίτης Σουηδίας Κλεόπας λειτουργός στη Ριζάρειο Σχολή

Ο Μητροπολίτης Σουηδίας στη Ριζάρειο Σχολή και την Αίγινα